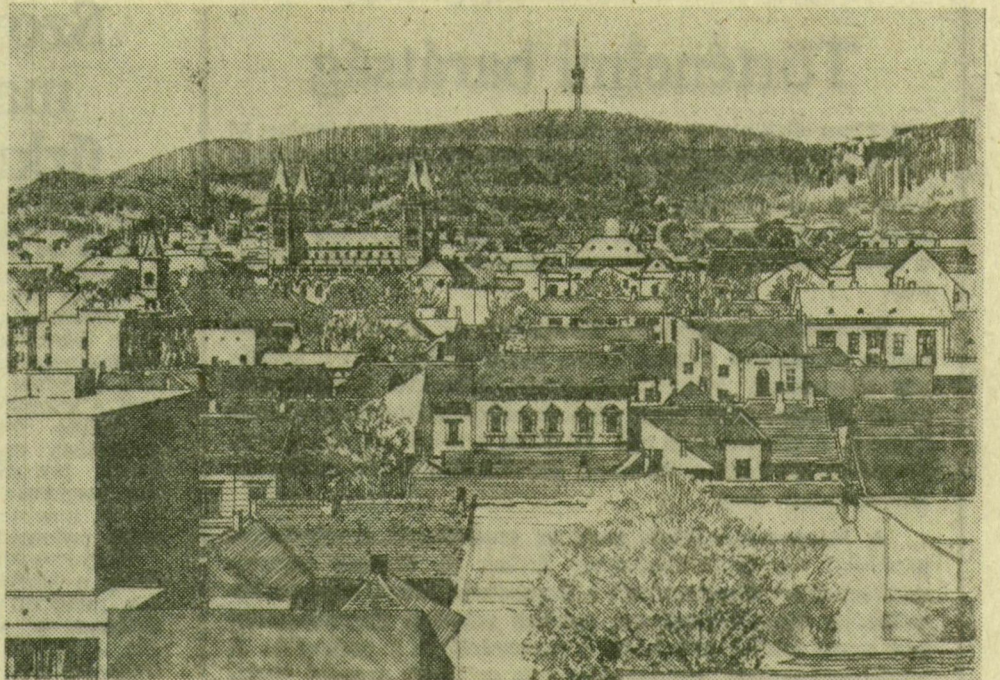


MAGYAR VÁROSOK GRAFIKAI SOROZAT

SZEGED



PÉCS

„Lifteznék” a födémek

Technológiai kísérlet – Épületfelújítás rekordidő alatt

Évekig kerülgetjük a kerítéseket, megszokjuk, hogy gyalogosan csak az utca túloldalán, járművel pedig a kényes útszéli területen lehet menni. A szemmagasságnál feljebb ritkán pillantunk, emlékeztünk lassanként kitörölődik a körülzárta körbe állványozott, lakók nélkülivé lett ház: födémcsere. Beletelik három-négy, olykor még több év is, mire a kőművesek, ácsok, tetőfedők, víz-, villany- és gázszerek, parkettázók és festők összeszedhetik a cőkműveket, s visszaköltözhetnek a lakók. Három-négy, olykor még több év is... A szegedi Püspök utca 11/A számú lakóház födémcsere felújítása rekordideig, mindössze mássfél évig tartott!

Egyetlen építőipari szervezet vezetője sem kér, könyörög, hogy hadd kapjon minél több födémcsere felújítandó lakóházat. Nem állnak sorban a tanácsoknál, az ingatlankezelőnél megbízásért a tervezők sem. A hagyományos, jórészt kétkézi építőmesteri munkával épített házak megfiatalítása, korszerűsítése mostoha területe a szakmának, nagy felkészültséget igényel, s komplex szemléletet, mesterségbeli gyakorlatot is persze. Nincs két egyforma épület, a felújítás módszerei csak most alakulnak, a munkafolyamatok jó része nem tűri az iparosított technológiát, a legalaposabb előkészítő-feltáró munka ellenére is meglepetések sorozatával találja magát szemben a tervező és a kivitelező. A felújítás alig-alig gépesíthető, az épület zergúgaiban körülményes az anyagmozgatás – soroljuk-e még tovább a kedvesinálónak éppenséggel nem nevezhető tényezőket?

Új házat építeni sokkal könnyebb.

Régi házat felújítani pedig muszáj.

Lehet kényeseredetten, kibúvókat keresve lépten-nyomon, hivatkozva erre meg arra – s lehet azzal a szemlélettel, hogy ha már felvállaljuk, csináljuk meg a lehető legjobban.

1979-ben a CSOMIÉP termelési értékének csak egy százaléka származott épületfelújításokból. 1981-ben már 22, az idén fölöttélesznek a harmincnek. Felújítási munkák közül az első födémcsere a Püspök utca 11/A volt.

Domján András műszaki igazgatóhelyettes:

— Azt tudtuk, hogy búcsút kell mondanunk a „kispári”, azaz a hagyományos építőmesteri módszereknek. Az acélgerendás födémek, a vakolatot igénylő válaszfalak munka-, költség- és időigényesek, számunkra az új épületek kivitelezésében már bevált öntött technológia átmentése kínálta a gyors, gazdaságos, gépesíthető megoldást. Jó partnerünk a törekvésben társvállalatunk, a CSOMITERV, amelynek tervezőkollektívája a mi adottságainkra építve, a korábban kapottnál testreszabottabb tervet szálított.

Csanáosi Isván termelési főmérnök:

— Az épület középfalának szakaszos átfalazásától, a régi acélgerendák cseréjétől, a zárt erkélyek lebontásától mentett meg bennünket a Bakonyi Tibor irányításával készült új terv – s ezek csupán a leglényegesebb változások. Szemléltetésül: az építész, statikus és technológus kollégák a régi födém kibontása, s az új gerendák körülményes beépítése helyett egy sokkal gyorsabb eljárást ajánlottak. Emelőgép és vakolókanál helyett előre szerelt acélháló, betonszivattyú és a Hünnebeck-cégtől vásárolt zsaluzószerszám volt a munkaeszköz.

Az eredmény pedig a naptárról olvasható le: három-öt év helyett mássfél.

— Senki sem hitte, még tavaly októberben sem, hogy decemberben műszaki átadás lesz. Nevezdük véghajrának vagy bárminek, büszké vagyunk, hogy sikerült. Püspök utcai felújítás igazolta előzetes elképzeléseinket: gondos előkészítéssel, az épület állapotának feltárással, az alkalmas technológia kiválasztásával és – talán először kellett volna említeni – a tervezés racionalizálásával lényegesen csökkenthető a kivitelezés ideje.

Bakonyi Tibor építész:

— El kell végre fogadnunk azt az alapelvet: inkább a tervező gondolkodjon egy kicsit tovább, nehogy menet közben a kivitelezőt érjék váratlan meglepetések.

A Püspök utcában a „győzelem”-nek egyébként ezenkívül más oka is volt: a CSOMIÉP komolyan vette a dolgot. Makói építészvezetőségét is csátsorba küldte, s nem zárkózott el egy kísérlettől sem. Az épület egy harminc négyzetméteres területen kipróbálták az úgynevezett födém- és zsaluemelés technológiát is. Nagyon leegyszerűsítve: kiöntjük a födémeket a földszinten, s felemeljük a legfelső emeleti helyére, s ott rögzítjük. Újabb födémeket betonozunk – felemeljük, s így liftezzük tovább a kész szerkezeti elemeket.

A műszaki megoldás szabadalmi védeltséget élvez. A CSOMIÉP a többletköltségekre 4,5 millió forintot kapott az ÉVM-től, hogy tárcaszintű kísérletet folytasson a Bajcsy-Zsilinszky utca 28.—Lenin körút 50. számú ház felújításakor. A módszer ugyanis például a budapesti 6—3 emeletes lakóházak födémcsere felújítását lényegesen meggyorsíthatja. Az sem mellékes, hogy az új eljárás immár iparosított kísérlete a szervezési, pénzügyi, technológiai kérdésekre a közeli jövőben választ ad – a bútorolt épületek felújítása, ugyanis még az idén megkezdődik.

A Püspök utcai ház példája tanulságos. Nem csupán a tervezői-kivitelezői szemléletváltozás miatt, hanem mert az épület még ma is üres, lakói még nem költözhetek vissza...

Talán csak nem azért, mert a kivitelezők pontosságában, a decemberi műszaki átadásban nem hittek a felújítás megrendelői, és most ocsúdnak fel a meglepetéstől?

PÁLFY KATALIN

Ivan Canev

Testvéri sírhalom

Golyók süvöltöttek, nem ám fanfárok zengtek, amikor megcsendült a piros pillanat. Nem volt közületek senki e hant alatt, ki nagyok látszott, hősnek avagy szentnek. Nem kóstolván menyecskék melegét sem, korgó gyomrotok tán halálra éhezett? Most a földben mind együtt fekszetek: testvér-ölelés gyűjtött együvé lenn.

A fecsegők, a mohó ostobák s a kétszínűek aligha értik meg, nem jó oly kor, hogy nem azért pusztultatok ama völgyben, dombon, hogy ők önelégülten, dőzsölve éljenek; hanem: hogy édes a kenyér, ha becsületes, s hóstett az élet is, ha tiszta, szép.

... Most hallgatók a felhőtlen magas ég alatt, béke és csönd legyen veletek. De sirásom nektek mit is jelenthet? Elmegyek úgy, ahogy jöttem, némán, lassan. Csak a tücskök maradjanak itt, hallhassam kürtőseit testvériségeiteknek.

(Bolgárból fordította: Utassy József)



Csengele orvosa

Azt mondja valaki a Pántlikán, olyan orvos van most Csengelén, amilyen még nem volt. Ha a Halál szembetalálkozna vele, talán azt is megnevettené.

— Még mondjon róla valamit!
— Kihívtuk egyszer, besötétedett, nem jön. El nem felelhet, mert megígérte, de hol lehet? Az orvos is ember, baj vele is történhet. Ott akadt el a kocsi, ahol ember se nagyon lakik. Kűszködött szegény, nem boldogult. Ló kihúzná, de ló sincsen. Mindene sáros volt, mire ideért, de eljött.

— Még!
— Orvos létere öt gvereke van. Kedvesinálónak ennyi elég, gverünk Csengelére orvost nézni!

— Kijúzta ki?
— Ne firtassuk, mert szabálytalan volt.

— Mégis!
— Akkor a legrosszabb, amikor olvad a jég. Három kerék elült, csak a negyedik maradt fenn. Kinyitom az ajtót, jön be rajta a víz. Hová mehettek volna? Kérdezem a buszost, ki tudna-e vontatni? Ugrott mindjárt: gverünk, befogjuk a sárgát, ha el nem ül az is, biztosan kijövünk. De erről ne beszéljünk.

— Ha csak dr. Varga Ferenc kocsiját húzatta volna ki a buszos, lehet, hogy rágódna rajta valaki: már a maszekkocsikat is vállalati busszal rancigálják? De az orvosnak beteghez menni muszáj, tehát leírjuk, hogy a buszos is rendes ember. Sokszor elakad?

— Azt nem mondhatom, de velem jól járnak az autógyárak. Három év alatt tönkre megy alattam a kocs. Motorral mentem egyszer éjszaka, de eltévesztettem a tanyabejárót, máshol kötöttem ki. Jönnek rám a kutyák, dörömbölök az aiton, nem nyitják ki. Kiabálok, még nagyobb csönd belülről.

— Mi történt?

— Bejön másnap az asszony. Maga volt, Doktor úr? Mi meg azt hittük, betörő. Akkor hoztuk ki a pénzt a takarékból, házat vettünk a gvereknek, feltűnk, hogy valaki kiszagolta. Még a szekrényt is odatoltuk, az ajtó elé, amikor ugatni kezdtek a kutyák.

— Más is félt volna ilyen körülmények között.

— Az igazi tanyai vizsgát én nem Csengelén tettem le, hanem Beszenyözgön. Lóháton jártam tanyai rendelésre. Meglátott a fiam az ablakból, elkialította magát: apa a hintalovon! Arra is rájöttem, a ló se jó mindig, mert leszerszámolni megégetni, fölszerszámolni — megy az idő. A sár nagy, menni muszáj, mentem gyalog. Ahhoz képest Csengele paradicsomi körzet.

— Most is nevet.

— Mit csináljak, nekem ez a

szokásom. Fél siker, ha nevetve fogok hozzá a munkámhoz.

— A beteg nem veszi zokon?

— Így szoktak meg. Tudiák, hogy nem őket nevetem ki. Anynyi bölcsesség pedig van bennük, hogy rendben van annak a szénája aki nevetni tud.

— És ha nagyon súlyos a baj?

— A bátyám mondta mindig, ha nehéz eset látott: inkább elment volna kapálni. En is így vagyok vele.

— Szeret kapálni?

— Elképzeltelhetlenül utáltuk mind a ketten. Kertészfamiliából származunk, egy szál kanával a világból ki lehetett volna kergetni bennünket. Van olyan érzésem sokszor, de jó lenne elmenni, milyen messzire csak lehet, de nem lehet. Ha én nem megyek, más se csinálja, a betegnek pedig joga van hozzá, hogy meggyógyítsák akkor is, ha tanyai.

— Nem mindig sikerül.

— Volt egy professzorom, azt mondta, az embernek meg szabad halnia, mert ilyen a természet, de úgy nem szabad meghalnia, hogy orvos ne látna. Én ehhez tartom magamat. A hívástól számított húsz perc múlva biztosan ott vagyok a körzet legtávolabbi pontján is.

— És a mentő?

— Ez bizonyultabb. Mássfél óra kell, mire beér vele a kórházba.

— Hosszú idő.

— Ott kezdődik a baj, hogy ott kell hagynom a beteget, ha mentőért kell telefonálni. Éppen akkor, amikor a legnagyobb szükség lenne rám.

— Ezért emlegetik a rádiótelefon.

— Az egészségügy eljutott oda, akármerre akar lépni, irtózatossan sok pénzbe kerül. Most már biztosra vehető, hogy megszerez ez is.

— A futball?

— Egyik mániám.

— Játszik?

— Hetvenkettőben állítottak ki utoljára. Segédoktatói vizsgám van, társadalmi munkában edző vagyok.

— Ezt úgy is mondhatnánk, ha a futball beteg Csengelén, azt is az orvos gyógyítja?

— Társadalmi összefogással építettünk öltözőt, hideg-meleg víz van benne, és színes tévé is.

— Minek a focihoz a színes tévé?

— Még mindig nincsen művelődési háza a falunak, az öltözőt használjuk arra is.

— Sérti a kérdés? Meddig lehet kibírni Csengelén?

— Egyáltalán nem sért, mert legalább jót nevetethet rajta. Miért ne lehetne kibírni? Kapaszkodjon meg! Szeretek itt lenni.

— Mi kell hozzá?

— Szeretni kell az embert, mert lehet is szeretni. Kedves, életrevaló nép lakja Csengelét.

HORVÁTH DEZSÓ